Etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikkö
Työikäisten ja eläkeläisten osaamiskeskus

20.10.2026

KELA/26632/2026

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 20.10.2026 / Hallituksen esitys eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) lausuntoa edellä mainitusta hallituksen esityksestä.

Esityksen mukaan esityksessä ehdotetaan muutoksia Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) tehtäviin. KEHA-keskuksen tarjoama työvoimaviranomaisille suunnattu oikeudellinen tuki, osaamisen kehittämisen tuki ja monialaisen palvelun tuki esitetään lakkautettavan. Lisäksi lakkautettaisiin KEHA-keskuksen tehtäväksi säädetyt työllisyyspalveluihin kytkeytyvät valtakunnalliset asiakas- ja neuvontapalvelut. Työvoimapalveluiden tietojärjestelmät ja rekisterit toteutetaan jatkossakin valtakunnallisesti keskitetysti, eikä KEHA-kesuksen ja työvoimaviranomaisten vastuunjakoon työttömyysturvatehtävissä esitetä muutoksia.

Tietojärjestelmät ja työttömyysturvan toimeenpano

Kela pitää erittäin tärkeänä, että työvoimapalveluiden tietojärjestelmät ja rekisterit toteutetaan jatkossakin valtakunnallisesti keskitetysti. Kelaan välittyy KEHA:n ylläpitämästä järjestelmästä työvoimapoliittisia lausuntoja, jotka ovat välttämättömiä yleistukipäätöksen tekemiseksi. Kelan ja KEHA:n välillä on lisäksi käytössä työnhakutietojen kyselytoiminto, jolla Kela voi pyytää työvoimapoliittista lausuntoa yleistuen käsittelyä varten tai tarkastaa työnhaun voimassaolon perustoimeentulotuen käsittelyä varten. Kelalla ei ole mahdollisuutta toteuttaa useita rinnakkaisia tiedonvälitysratkaisuja eri työllisyysalueiden kanssa.

Niin ikään Kela pitää perusteltuna sitä, että KEHA:n ja työvoimaviranomaisten vastuunjakoon työttömyysturvatehtävissä ei esitetä muutoksia. Yhdenmukainen lausuntokäytäntö ja tehokas käsittely puoltavat edelleen harkintaa vaativien asiantuntijalausuntojen keskittämistä KEHA-keskukselle.

Kela toteaa, että lakkautettavaksi esitetyt KEHA:n oikeudellisen tuen ja osaamisen kehittämisen tehtävät ovat osaltaan turvanneet työnhakijan palveluprosessin ja työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisten edellytysten valtakunnallisesti yhdenmukaista tulkintaa ja soveltamista. Työnhakijoiden oikeusturvan ja työttömyysturvan maksajan näkökulmasta on erittäin tärkeää, että mahdollisimman yhdenmukaiset tulkinnat ja käytännöt säilyvät, vaikka edellä mainitut tehtävät lakkautettaisiin. Työvoimapoliittinen lausunto sitoo etuuden maksajaa. Alueellisesti vaihtelevat tulkinnat voivat johtaa siihen, että samanlaisessa tilanteessa olevien työnhakijoiden etuusoikeus määräytyy eri tavoin eri työllisyysalueilla. Kela on valtakunnallinen toimija eikä voi eriyttää

esimerkiksi työvoimapoliittisiin lausuntoihin liittyviä toimintamalleja alueellisesti. Oikeudellisen tuen ja osaamisen kehittämisen tehtävien lakkauttamisen jälkeen työvoimaviranomaisten keskinäisen yhteistyön merkitys korostuu yhdenmukaisuuden varmistamisessa.

Kela toteaa, että työnhakijoiden lisäksi viranomaiset kuten Kela ovat hyödyntäneet lakkautettavaksi esitettyjä valtakunnallisia neuvontapalveluja. Puhelinpalvelun viranomaislinjalta on voitu esimerkiksi varmistaa, onko työttömyysetuuden hakijalle aiemmin annettu työvoimapoliittinen lausunto edelleen voimassa. Valtakunnallisesti keskitetty numero on Kelan näkökulmasta usein sujuvampi yhteydenottotapa kuin lukuisat, mahdollisesti toisistaan poikkeavat alueellisten työvoimaviranomaisten asiointikanavat.

Työllistymistä edistävien monialaisten palveluiden (TYM) toimeenpano

Myös monialaisen tuen lakkauttaminen lisää alueellisten tulkintaerojen ja työnhakijoiden eriarvoisuuden riskiä. Jos lainsäädäntöä sovelletaan eri alueilla eri tavoin, myös TYM-toimintaan osallistuvien viranomaisten kesken voi syntyä ristiriitoja. Kelan kokemuksen mukaan yhteisiä ohjeitakin on TYM-toiminnassa tulkittu eri tavoin. Ilman valtakunnallista koordinaatiota riskit kasvavat entisestään. Tämä aiheuttaa erilaisia toimintatapoja esimerkiksi monialaisten palvelujen tietojärjestelmän hyödyntämisessä ja kirjaamiskäytännöissä.

KEHA-keskuksen ylläpitämään Tuutti-alustan tietokirjastoon on koottu tietoa ja materiaalia TYM-verkostojen toiminnan tueksi. Esityksen mukaan tietoalustan materiaalit olisivat todennäköisesti toimijoiden käytettävissä monialaisen yhteistyön tehtävän päättymisen jälkeenkin mutta KEHA-keskus ei enää tuottaisi uusia aineistoja ei tuotettaisi eikä päivittäisi nykyisiä. Kelan näkemyksen mukaan Tuutti-alusta on toiminut hyvänä tietoalustana monialaisten palveluiden toimeenpanossa. Kela kantaa huolta siitä, kuka jatkossa hoitaa alustan materiaalien ylläpidon ja vastaa tiedolla johtamisesta. Kun vanhoja materiaaleja ei lainmuutoksen jälkeen enää päivitetä, vanhenevat ne hyvin nopeasti.

Esityksessä on tunnistettu riski kansallisen tiedontuotannon heikkenemisestä. Jos tiedonkeruu ja analysointi hajautuvat yksittäisille alueille, vaarana on myös tiedolla johtamisen ja valtakunnallisen tilannekuvan heikentyminen. Kela on pyrkinyt tukemaan alueita tiedolla johtamisessa Kelan tietotarjottimen palveluita kehittämällä. Tästä huolimatta tiedonsaanti TYM-toiminnan vaikuttavuudesta on edelleen puutteellista. TYM-toimintaan tulisikin luoda yhteiset valtakunnalliset mittarit TYM asiakasprosessien, palvelun kohdentumisen ja työllistymisen edistymisen seurantaan sekä toiminnan vaikuttavuuden arviointiin.

Pasi Pajula

Työikäisten ja eläkeläisten etuuksien osaamiskeskuksen päällikkö